

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ

Η δημιουργία μύθων είναι μια ανθρωπολογική σταθερά που αφορά διαχρονικά όλες τις κοινωνίες και όλους τους πολιτισμούς. Ακόμα και στις μέρες μας, η μυθοποίηση αποτελεί ένα λανθάνον αλλά δομικό χαρακτηριστικό της ανθρώπινης διάνοιας, που εξακολουθεί να συνδέεται κατά κύριο λόγο με τη μεταφυσική, την τέχνη, τη θρησκεία και τον λαϊκό πολιτισμό. Όμως ο μύθος δεν είναι «ελαττωματική σκέψη». Εμπεριέχει ψήγματα αλήθειας και κάνει την εμφάνισή του στις προϊστορικές κοινωνίες. Πρόκειται συνήθως για μια «ιερή αφήγηση», η οποία παραπέμπει στις ιστορικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες κάθε κοινωνικού σχηματισμού. Έχοντας κανονιστικό-δεσμευτικό χαρακτήρα γίνεται σεβαστή από την κοινότητα. Στις απαρχές της εκπολιτιστικής διαδικασίας, ο μύθος ανταποκρίνεται στην υπαρξιακή ανασφάλεια του ανθρώπου της αρχαιότητας: διαδραματίζει δεσπόζοντα (αν όχι αποκλειστικό) ρόλο, επιχειρώντας να εξηγήσει τη γένεση του κόσμου, καθώς και τη σχέση του ανθρώπου με το θείο, τη φύση, τα ζώα και τους ήρωες. Πέραν της εξηγητικής του λειτουργίας, ο μύθος έχει και μια λειτουργία διασφάλισης της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής αναπαραγωγής ασκώντας ρόλο παραδειγματικό, φρονηματιστικό, διδακτικό, γενικότερα κοινωνικοποιητικό. Ο μύθος ανήκει στη σφαίρα της φαντασίας, δομείται πάνω σε αντιθετικές έννοιες και έρχεται να αποκαλύψει τις αόρατες δυνάμεις που κυβερνούν το σύμπαν και ορίζουν την εξουσία στην ανθρώπινη κοινωνία. Συλλαμβάνει τον κόσμο δυναμικά και όχι στατικά, σαν ένα δράμα. Συχνά οι μύθοι μετεξελίσσονται, ανάλογα με το πολιτισμικό πλαίσιο και την κυρίαρχη θρησκεία, αλλά δεν χάνουν τον σημασιακό-συμβολικό τους πυρήνα. Τρεις είναι οι κύριες ερμηνευτικές οπτικές για τον μύθο: α) η *λειτουργική θεωρία*, που συνδέει το μύθο οργανικά με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον (Bronislaw Malinowski), β) η *ψυχαναλυτική θεωρία*, που αντιμετωπίζει τους μύθους ως νοηματικούς σχηματισμούς που προκύπτουν από τη σχέση συνειδητού – υποσυνειδητού – ασυνείδητου (Freud) ή ως αρχέτυπα (Jung) και γ) η *δομική θεωρία*, που χρησιμοποιεί τους μύθους ως συμβολικούς - νοηματικούς κόμβους για να γίνει δυνατή η χαρτογράφηση της ενιαίας δομής της ανθρώπινης γλώσσας και σκέψης (Claude Lévi-Strauss).

Είναι εύλογο ότι η παρουσίαση και η ανάλυση των μύθων που επιλέγεται να διδαχθούν στην Γ' Τάξη του Δημοτικού Σχολείου θα γίνει με γνώμονα ότι η μυθολογία διακρίνεται από την Ιστορία, δεδομένου ότι μύθος και ιστορική πραγματικότητα έχουν καταστατική διαφορά μεταξύ τους. Από την άλλη

πλευρά, ωστόσο, ο μύθος αντανakλά τη σχέση ανθρώπου-φύσης/θείου στα πρώιμα στάδια της πολιτισμικής εξέλιξης και, ταυτόχρονα, αποτελεί μαρτυρία των πολιτισμικών γνωρισμάτων μιας περιόδου και όχι συμβολική αποτύπωση ιστορικών γεγονότων. Αυτό, εμμέσως πλην σαφώς, καθιστά το μύθο φορέα ιστορικών νοημάτων και υπ' αυτό το πρίσμα μπορεί να αποτελέσει μια πρώτη βάση για την ιστορικοποίηση του παρελθόντος και, παράλληλα, για την αποτροπή της υποτίμησης των αρχαίων πολιτισμών και για τη διαμόρφωση της κρίσιμης δεξιότητας της ενσυναίσθησης. Στο πλαίσιο αυτό, είναι αυτονόητο ότι θα δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην τελετουργική και λειτουργική ερμηνεία των μύθων (περιοδικός θάνατος και περιοδική αναγέννηση - φθορά και ανάσταση, φυσικός κύκλος της ζωής, γονιμότητα και εξαγνισμός, σχέση του μύθου με το μεταφυσικό άγχος, τη μαγεία, τη θρησκεία και την αναζήτηση λογικοφανών εξηγήσεων), ενώ η ψυχαναλυτική και η σημειωτική διάστασή τους –παρά την καίρια σημασία τους για την κατανόηση της αρχαιοελληνικής τραγωδίας και κωμωδίας, αλλά και για την τέχνη της Δύσης- στην περίπτωση που θα κριθεί σκόπιμο να αναδειχθούν, θα έχουν δευτερεύοντα ρόλο, ακριβώς λόγω της αδυναμίας των παιδιών αυτής της ηλικίας να κατανοήσουν σύνθετες σχέσεις, πολύπλοκες έννοιες και τον αφηρημένο θεωρητικό λόγο.

Ο παιδευτικός χαρακτήρας της μυθολογίας σχετίζεται, επομένως, πρώτον, με την εξοικείωση των παιδιών με την πολιτισμική γραμματική των απαρχών του ελληνικού, του ευρωπαϊκού και του παγκόσμιου πολιτισμού και, δεύτερον, με την επίγνωση ότι σε όλους τους πολιτισμούς οι μυθικές αφηγήσεις είναι συμβολικές δραματοποιήσεις, συμβολικά συστήματα με εκλογικευτικό χαρακτήρα, τα οποία παραπέμπουν σε τελετουργίες που με τη σειρά τους έρχονται να απαντήσουν σε κοινωνικές ανάγκες και να εκφράσουν κοινωνικές διαδικασίες, όπως η επίλυση κοινωνικών συγκρούσεων. Δηλαδή στην εποχή τους οι μύθοι απέβλεπαν στη μύηση των νεότερων μελών στις αξίες και τις πρακτικές της κοινωνίας τους, όντας μηχανισμός εσωτερικεύσης και αναπαραγωγής σχέσεων. Σχέσεων που όμως αλλάζουν στην πορεία του χρόνου. Συμπερασματικά, ο ρόλος των μύθων συνέτεινε πρωτίστως στη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής της ομάδας.

Ειδικότερα, η διδασκαλία των αρχαιοελληνικών μύθων θα περιλαμβάνει αναφορές και συνδέσεις με μύθους άλλων λαών και πολιτισμών, όπου αυτό είναι εφικτό και κρίνεται απαραίτητο. Η διδασκαλία τους δεν θα πρέπει να συνδέεται οργανικά με τις πολιτικές, στρατιωτικές, ιδεολογικές και πολιτισμικές διαδικασίες των προϊστορικών κοινωνιών. Αντίθετα, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι εξής παραδοχές:

1) Οι μύθοι συνιστούν απόπειρες του ανθρώπου να ερμηνεύσει τον φυσικό και κοινωνικό του περίγυρο και είναι μέσο νοηματοδότησης του συγχρονικού του κάθε φορά κόσμου. Αποτελούσαν υλικό που άλλαζε διαρκώς στα χέρια των εκφραστών της κοινωνίας, διότι οι άνθρωποι διαρκώς επιχειρούσαν και επιχειρούν να επαναπροσδιορίσουν τη θέση τους στις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες –φυσικές/περιβαλλοντικές, κοινωνικές και πολιτικές- και να δώσουν (νέες) απαντήσεις σε ερωτήματα που παραμένουν ανοιχτά. Μόνο κατά την ελληνιστική εποχή οι αρχαιοελληνικοί μύθοι παύουν να έχουν

λειτουργικό κοινωνικό ρόλο και μεταβάλλονται βαθμιαία σε μυθολογία, δηλαδή σε συλλογή, καταγραφή και ταξινόμηση μύθων, σε πολιτισμική παρακαταθήκη.

2) Στους μυθικούς τύπους της κλασικής εποχής διακρίνονται οι συνήθειες του πρωτογονικού ανθρώπου: τα συναισθήματα που του προκαλούσαν τα φυσικά φαινόμενα, η προσπάθειά του να υποτάξει το φυσικό περιβάλλον, το ένστικτο του κυνηγού, οι τελετουργίες μύησης κ.ά..

3) Οι μύθοι ενσαρκώνουν, εκτός από τα παραπάνω, και το σύστημα των αξιών που διέπουν τη συμπεριφορά των ανθρώπων, καθώς προμηθεύουν απτά παραδείγματα που υποδεικνύουν τι πρέπει να κάνει κανείς και τι οφείλει να αποφύγει. Είναι, με άλλα λόγια, μοντέλα (exempla) πάνω στα οποία κρίνονται οι πράξεις των ανθρώπων. Επιπλέον, επειδή δεν αποτελούν απλώς παιδευτικά πρότυπα, αλλά αναλύσεις της ανθρώπινης συμπεριφοράς, εισάγουν και το σχήμα των αιτιών και των συνεπειών μιας πράξης.

4) Η εμπλοκή της μυθικής σκέψης με την αιτιότητα, δηλαδή με την αναζήτηση των αιτιών των φαινομένων, αποτελεί πρωταρχικό σκοπό της επιστήμης. Υπ' αυτήν την έννοια, ο μυθικός λόγος συνδέεται με τον επιστημονικό. Διατηρεί όμως δεσμούς και με τη φιλοσοφία, καθώς ο Μύθος εμπεριέχεται στον Λόγο και αντίστροφα. Εξάλλου, δύο βασικές μορφές επιχειρηματολογίας - ο αναλογικός και ο αντιθετικός συλλογισμός - είναι κατηγορίες σκέψης καθιερωμένες ήδη στον μυθικό της πρόγονο.

5) Για τους αρχαίους Έλληνες ο μύθος αντιπροσώπευε την παλαιότερη ιστορία τους, στοιχείο που διαφαίνεται τόσο από το γεγονός ότι ο Θουκυδίδης αναφερόμενος στο έργο παλαιότερων ιστοριογράφων και ποιητών ασκεί κριτική στον Όμηρο, ενώ και οι Ίωνες λογογράφοι (π.χ. ο Εκαταίος ο Μιλήσιος) αναζήτησαν δια της αντιπαραβολής και της σύγκρισης την πιο ορθολογική παραλλαγή των μύθων μέσα από τις γενεαλογίες των μυθικών ηρώων.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

1. Μυθολογία				
(35-40 διδακτικές ώρες)				
1.1 Κοσμολογία				
Τίτλος διδακτικής ενότητας	Στόχοι	Ιστορικές έννοιες		Ενδεικτικές δραστηριότητες-προτάσεις αξιολόγησης
	Οι μαθητές και οι μαθήτριες:	Πρωτογενείς	Δευτερογενείς	
<p>Εισαγωγή Τι είναι ιστορία; Τι είναι μύθος; Γιατί μαθαίνουμε μύθους στο μάθημα της ιστορίας;</p> <p>Εισαγωγή στην έννοια της κοσμολογίας</p> <p>Θεογονία</p> <p>Ουρανός, Κρόνος, Δίας,</p>	<p>Να διακρίνουν ψήγματα ιστορικής αλήθειας στους μύθους.</p> <p>Να κατανοήσουν τον συμβολικό χαρακτήρα των μύθων.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι οι άνθρωποι του απώτατου παρελθόντος δεν ήταν κατώτεροι από εμάς και ότι</p>	<p>Μυθολογία, σύμβολο, δημιουργία του κόσμου, σύγκρουση</p>	<p>Γεγονός, μύθος, ιστορική αλήθεια, ιστορία, ιστορική πηγή, αλλαγή/συνέχεια, χρονική αλληλουχία, ενσυναίσθηση</p>	<p>Ανάγνωση αποσπασμάτων μύθων και ανάδειξη στοιχείων ιστορικής αλήθειας στους μύθους.</p> <p>Δημιουργία θεματικής συλλογής αποτελούμενης από μύθους της ελληνικής μυθολογίας αλλά και της μυθολογίας άλλων λαών.</p> <p>Ανάγνωση μύθων από διαφορετικές πηγές, αφήγησή τους στην τάξη και</p>

<p>Τιτανομαχία, Άτλας, Γιγαντομαχία, Βασιλεία του Δία. Αναφορά στο έπος Καλεβάλα (Φινλανδία).</p>	<p>μέσω των μύθων αναζητούσαν τις απαρχές της δημιουργίας του κόσμου, όπως και πρόσφορους τρόπους οργάνωσης των κοινωνιών τους.</p> <p>Να αντιληφθούν ότι η δημιουργία μύθων αφορά όλους τους πολιτισμούς του παρελθόντος, ότι η μυθοποίηση είναι δηλαδή ένα κοινό γνώρισμα όλων των ανθρώπινων κοινωνιών.</p> <p>Να γνωρίσουν μύθους που άπτονται του ζητήματος της δημιουργίας του κόσμου.</p> <p>Να κατανοήσουν την πανανθρώπινη ανάγκη εξήγησης του κόσμου, ιδιαίτερα σε περιόδους έντονων γεωλογικών αναταραχών.</p> <p>Να απολαύσουν τη γοητεία των μύθων.</p> <p>Να εντοπίσουν στοιχεία κοσμολογίας μέσω της παρουσίασης οπτικών πηγών.</p>			<p>αναγνώριση των κοινών στοιχείων και των διαφορών τους.</p> <p>Συσχέτιση μύθων με εικονιστικές πηγές όπως αναπαραστάσεις σε αγγεία και σε γλυπτά.</p> <p>Σχεδιαστική αναπαράσταση μύθων με συνδυαστική αξιοποίηση εικόνων και κειμένων.</p> <p>Δραματοποίηση σκηνών που αναφέρονται στους μύθους και παιχνίδι ρόλων με υπόδυση μυθικών προσώπων.</p> <p>Προσομοίωση των συγκρούσεων (Τιτανομαχία, Γιγαντομαχία) με την αξιοποίηση οπτικοακουστικού υλικού (θύελλες, τυφώνες, πλημμύρες, τρικυμίες, ηφαιστειακή δραστηριότητα και σεισμοί).</p> <p>Προβολή και παρακολούθηση οπτικοακουστικού υλικού (ντοκιμαντέρ, κινηματογραφικών ταινιών) με θέμα αντίστοιχα σύγχρονα καταστροφικά φυσικά φαινόμενα.</p>
--	--	--	--	--

	<p>Να διακρίνουν στις συγκρούσεις: α) την αντιπαράθεση του πολιτισμού και της βαρβαρότητας (Τιτανομαχία), β) τη σαφή αναφορά σε έντονα φυσικά φαινόμενα.</p>			
<p>Ο Προμηθέας και το δώρο της φωτιάς</p>	<p>Να αξιολογήσουν την πράξη του Προμηθέα να προσφέρει τη φωτιά στους ανθρώπου, κατανοώντας την ως απαραίτητη της χειραφέτησης των ανθρώπων και αφετηρία της διαδικασίας γνώσης και ελέγχου της φύσης.</p> <p>Να συζητήσουν τα οφέλη των ανθρώπων από τη δυνατότητα χρήσης της φωτιάς και να αποτιμήσουν την παρέμβαση του Προμηθέα.</p>	<p>Θεοί, θνητοί, γνώση- προνόμιο, γνώση - χειραφέτηση, τεχνολογία (φωτιά)</p>	<p>αίτιο-αποτέλεσμα, συνέπειες</p>	<p>Άσκηση δημιουργικής γραφής/παιχνίδι ρόλων: Διαλογική αντιπαράθεση του Προμηθέα με τους ανθρώπους και αντίστοιχα του Δία με τον Προμηθέα και τους ανθρώπους.</p> <p>Διατύπωση επιχειρημάτων υπέρ της απόδοσης της φωτιάς στους ανθρώπους από τον Προμηθέα.</p>
<p>Δημιουργία του κόσμου από έναν υπέρτατο Θεό ή στα έγκατα της γης.</p> <p>Αναδημιουργία του κόσμου από κατακλυσμούς</p>	<p>Να γνωρίσουν μύθους σχετικούς με τη δημιουργία του κόσμου από διαφορετικές περιοχές του κόσμου.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι με παρόμοιο τρόπο σε</p>	<p>Δημιουργία του κόσμου, μητέρα-γη, συμβολική λειτουργία των μύθων</p>	<p>Αλλαγή/συνέχεια, πολιτισμική εξέλιξη, ενσυναίσθηση, εναλλακτικές ερμηνείες</p>	<p>Σύγκριση αντιλήψεων για τη δημιουργία του κόσμου, σύμφωνα με τη μυθολογία διαφορετικών λαών.</p> <p>Σχεδιαστική αναπαράσταση του τρόπου δημιουργίας του κόσμου: κάθε ομάδα παιδιών επιλέγει</p>

<p>Αβορίγινες – ονειροχρόνος – Θεότητες (Αυστραλία).</p> <p>Αρσενική υπέρτατη θεότητα (λαοί Σιβηρίας, Εσκιμώοι).</p> <p>Μητέρα Γη – κοσμική μήτρα - Θηλυκές θεότητες (Νοτιοδυτική και Κεντρική Αμερική), Έπος Καλεβάλα (Φινλανδία). Μητέρα Γη – μινωικός πολιτισμός.</p> <p>Δευκαλίωνας, Έπος του Γκιλγκαμές, Παλαιά Διαθήκη (Νώε), Μύθοι σχετικοί στην Ινδία, Κορέα, Ινδονησία, Αυστραλία, Σκανδιναβία.</p>	<p>διαφορετικά μέρη του κόσμου ο μύθος συνδέεται οργανικά με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον.</p> <p>Να συσχετίσουν στοιχεία μύθων με τη μελέτη συγκεκριμένων ιστορικών περιόδων και γεγονότων (θηλυκές θεότητες, Μητέρα Γη και μινωικός πολιτισμός).</p>			<p>διαφορετική εκδοχή. Αποτύπωση κινήτρων, σκέψεων και συναισθημάτων των ηρώων.</p> <p>Παρουσίαση προϊστορικών ειδωλίων θηλυκών θεοτήτων. Συσχέτιση με το αρχέτυπο της Μητέρας-Γης, τη γονιμότητα και την πολυμορφία της ζωής.</p> <p>Δημιουργία ενός φωτομωσαϊκού με εικόνες θηλυκών θεοτήτων και με επίκεντρο την παρουσία του μητριαρχικού αρχετυπικού μοντέλου σε διάφορες μυθολογίες ανά τον κόσμο.</p>
--	--	--	--	--

1.2 Η σχέση με το θείο

<p>Δωδεκάθεο - Οι δώδεκα θεοί του Ολύμπου.</p> <p>Θεοί του Κάτω Κόσμου Άδης ή Πλούτωνας, Χάρων Άιτα (Ετρούσκοι), Πλούτο (Ρωμαίοι).</p>	<p>Να γνωρίσουν μύθους για τον καθένα από τους δώδεκα θεούς του Ολύμπου και για κάποιες μικρότερες ομαδικές θεότητες.</p> <p>Να διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές στη στάση και τη συμπεριφορά των θεών και των</p>		<p>αιτία, αποτέλεσμα</p>	<p>Διήγηση μύθων με τους δώδεκα θεούς αξιοποιώντας στοιχεία από διαφορετικές γραπτές και οπτικοακουστικές πηγές.</p> <p>Ανάδειξη εξωτερικών χαρακτηριστικών των θεών μέσω της παρατήρησης εικονιστικών πηγών (αναπαράστασεων των θεών σε αγγεία,</p>
--	--	--	--------------------------	--

<p>Θεοί του Ουρανού Νουτ, Ρα (Αίγυπτος), Ντάζμπογκ (πρώην Γιουγκοσλαβία), Σολ (Σκανδιναβία).</p> <p>Θεοί της Γης Γη, Πάνας.</p> <p>Θαλάσσιοι δαίμονες Πρωτέας, Τρίτωνας, Σκύλλα και Χάρυβδη.</p> <p>Ομαδικοί θεοί Μούσες, Χάριτες, Σειρήνες, Γοργόνες.</p>	<p>θνητών.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι ανεκπλήρωτοι ανθρωπίνοι πόθοι και ανθρώπινες συμπεριφορές προβάλλονται στους θεούς (ανθρωποποίηση του θείου).</p> <p>Να γνωρίσουν μύθους σχετικούς με την ύπαρξη αντίστοιχων θεοτήτων σε άλλους λαούς και να τους συγκρίνουν μεταξύ τους.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι η δημιουργία πολλών θεοτήτων συνδέεται με δυνάμεις της φύσης και τον εξευμενισμό τους.</p> <p>Να συσχετίσουν τις ομαδικές θεότητες με την πρόθεση εξήγησης της αισθητικής αρμονίας, αλλά και του μυστηριακού και ανεξέλεγκτου στοιχείου που κρύβεται στη φύση (π.χ. Τρίτων-παλιδρομικό-παράκτιο κύμα, Χάριτες- η ομορφιά της φύσης).</p> <p>Να εξοικειωθούν με αναπαραστάσεις των ομαδικών θεών σε έργα τέχνης.</p>			<p>φωτογραφιών αγαλμάτων των θεών π.χ. Άγαλμα του Ολυμπίου Διός, Χρυσελεφάντινο Άγαλμα της Αθηνάς, Αφροδίτη της Μήλου).</p> <p>Γνωριμία, παρουσίαση και αιτιολόγηση του συμβόλου καθενός από τους δώδεκα θεούς μέσω της αξιοποίησης εικονιστικών πηγών-αρχαιολογικών ευρημάτων.</p> <p>Παρατήρηση και σχολιασμός εικονιστικών πηγών-αναπαραστάσεων ομαδικών θεοτήτων και θαλάσσιων δαιμόνων σε αγγεία και συσχέτιση με ερμηνείες συγκεκριμένων φαινομένων στη φύση (π.χ. Τρίτων-παλιδρομικό κύμα, Σκύλλα και Χάρυβδη-τρικυμία, Θύελλα).</p> <p>Εικονογράφηση ή και χειροτεχνική κατασκευή των συμβόλων των θεών.</p> <p>Παρουσίαση των συμβόλων των θεοτήτων ή επινόηση νέων συμβόλων.</p> <p>Παιχνίδι ρόλων με υπόδυση των θεών.</p> <p>Αγώνας επιχειρηματολογίας κατά ομάδες για την ονοματοδοσία της πόλης της</p>
--	--	--	--	---

				<p>Αθήνας – Παιχνίδι ρόλων με υπόδυση των ρόλων της Αθηνάς και του Ποσειδώνα.</p> <p>Αναζήτηση του τρόπου ονοματοδοσίας της δικής τους πόλης ή περιοχής.</p> <p>Επινόηση φανταστικών περιστάσεων στις οποίες επιτυγχάνεται επίλυση μιας δύσκολης κατάστασης με την ξαφνική παρέμβαση ενός θεού («από μηχανής θεός»).</p> <p>Μεταφορά στη θέση του ήρωα και επινόηση τρόπων αντιμετώπισης της αντίστοιχης δύσκολης κατάστασης (π.χ. αντιμετώπος/η με τη Σκύλλα και τη Χάρυβδη).</p> <p>Συζήτηση χαρακτηριστικών προσωνυμίων του Δία (άριστος, ηλιοπολίτης, κορυφαίος, κρόνιος, ξένιος, αθάνατος, αλεξίκακος) και συσχέτισή τους με τις ιδιότητές του. Αντίστοιχα και για άλλους θεούς, όπως η Αθηνά, ο Άρης, ο Ποσειδώνας, η Δήμητρα, η Ήρα, ο Απόλλων, η Άρτεμις.</p>
1.3 Η σχέση με τη φύση				

<p>Μύθοι για το αμπέλι, το κυπαρίσσι, τον ηλιανθό, την αράχνη, τον κόρακα, τον τζίτζικα.</p> <p>Γονιμότητα και καλλιέργεια της γης Περσεφόνη - Δήμητρα, ο Κάδμος και οι «σπαρτοί» πολεμιστές, Ίσιδα και Όσιρης (Αίγυπτος), Μητέρα της ζωής και του θανάτου (Ινδία), Κόσμος χωρίς ήλιο (Ιαπωνία), το σπαθί στην πέτρα (Κέλτες), το ιερό Γκράαλ (Κέλτες), Γκλούσκαπ και Ουάσις (Ινδιάνοι), Τελεπίνου (Χετταίοι).</p> <p>Μύθοι για την ανατολή και τη δύση του ήλιου, την ημέρα και τη νύχτα. Παράλληλη παρουσίαση μύθων για την αυγή: Ηώ (Έλληνες), Αουρόρα (Ρωμαίοι), Κάουθα (Έτρούσκοι).</p> <p>Μύθοι που αφορούν καιρικές μεταβολές και μετεωρολογικά φαινόμενα (σύννεφα, κεραυνοί, καταιγίδα, χαλάζι, βροντή, αλκυονίδες</p>	<p>Να διερευνήσουν μέσω της επεξεργασίας συγκεκριμένων μύθων τις γνώσεις των ανθρώπων για: α) τη χλωρίδα και την πανίδα, τη γονιμότητα και την καλλιέργεια της γης, β) τα φυσικά φαινόμενα, γ) τους αστερισμούς, δ) γεωλογικά ζητήματα, ε) την αέναη αναγέννηση της φύσης.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι οι μύθοι καταγράφουν την εξέλιξη, την πολιτισμική ανάπτυξη.</p> <p>Να επισημάνουν τα κοινά στοιχεία των μύθων από διαφορετικούς πολιτισμούς.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι οι μύθοι στην Αρχαία Ελλάδα είχαν τον ρόλο θρησκευτικής και πολιτισμικής παρακαταθήκης, ήταν η βάση της παιδείας των ανθρώπων.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι κατά τη διάρκεια της ίδιας ιστορικής περιόδου είναι δυνατό να συνυπάρχουν διαφορετικά συστήματα εξήγησης του κόσμου (μυθολογία και επιστήμη).</p> <p>Να απολαύσουν τη γοητεία των</p>	<p>Γονιμότητα, ζωή/θάνατος, αέναη αναγέννηση της ζωής</p>	<p>Αλλαγή, εξέλιξη, φυσικός χρόνος</p>	<p>Ανάγνωση και κατανόηση επιλεγμένων μύθων του Αισώπου.</p> <p>Ακρόαση μελοποιημένων μύθων του Αισώπου.</p> <p>Δραματοποίηση μύθων του Αισώπου.</p> <p>Μελέτη των μύθων κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εντοπίζονται οι αναφορές στα φυτά και στα ζώα, στους τρόπους που η γη δίνει καρπούς και η φύση αναγεννιέται, στα φυσικά φαινόμενα και στους αστερισμούς.</p> <p>Σχολιασμός των μύθων και δραματοποίησή τους με παράλληλη χρήση μουσικών οργάνων.</p> <p>Συζήτηση για τη σχέση των ανθρώπων με τη φύση.</p> <p>Συγγραφή σύντομων κειμένων με θέμα επιστημονικές ιδέες που συνδέονται ή αναδύθηκαν από μύθους.</p> <p>Δημιουργία και επίλυση σταυρόλεξων, κρυπτόλεξων, ακροστοιχίδων με θέματα που αντλούνται από τους μύθους και τις αντίστοιχες επιστημονικές εξηγήσεις.</p> <p>Αναγνώριση της επίδρασης της</p>
--	--	---	--	---

<p>ημέρες). Παράλληλη παρουσίαση σχετικών μύθων από τους Κέλτες, τους Σλάβους (Θεός Πέρουν), τους Σκανδιναβούς, τους Ινδούς, τους Ίνκας. Η νύμφη Ηχώ και ο αντίλαλος.</p> <p>Μύθοι για αστερισμούς (Όμηρος Ησίοδος, Ερατοσθένης). Μεγάλη και Μικρή Άρκτος Ανδρομέδα (Ο Περσέας αντιμάχεται τον Πολυδεύκη/Πολυδέκτη) Πήγασος Ωρίωνας (Αντίστοιχος μύθος από την Αίγυπτο) Αργώ</p> <p>Μύθοι και γεωλογικά φαινόμενα Ποσειδώνας και κοιλάδα Τεμπών. Πλαγκτές πέτρες /Συμπληγάδες πέτρες: ηφαιστειακής προέλευσης νησιά. Σκύλλα και Χάρυβδη: υποθαλάσσιες εκρήξεις.</p>	<p>μύθων.</p> <p>Να συγκρίνουν τη μυθολογική εξήγηση με τη μεταγενέστερη επιστημονική προσέγγιση για συγκεκριμένα γεωλογικά ζητήματα.</p>			<p>σκανδιναβικής μυθολογίας στις ονομασίες των ημερών σε σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες (π.χ. Sonntag/Sunday: η ημέρα του ήλιου, Montag/Monday : η ημέρα της Σελήνης).</p> <p>Δημιουργία καταλόγου πλανητών και αστερισμών, τα ονόματα των οποίων προέρχονται από την αρχαία ελληνική μυθολογία.</p> <p>Συζήτηση με αφορμή έργα τέχνης που είναι εμπνευσμένα από την αρχαία ελληνική μυθολογία (π.χ. η «Μέδουσα» του Καραβάτζιο).</p> <p>Διερεύνηση της συμβολικής σημασίας που έχει το διαφορετικό γένος του Ήλιου και της Σελήνης σε άλλες γλώσσες.</p>
---	---	--	--	---

1.4 Ηρωική μυθολογία

<p>Ηρακλής</p> <p>Ο Ηρακλής νήπιο πνίγει το φίδι.</p> <p>Ο Ηρακλής απειλεί την εξουσία του Ευρυσθέα.</p> <p>Οι δώδεκα άθλοι.</p> <p>Ο Ηρακλής, βασιλιάς της Θήβας.</p> <p>Ο θάνατος του Ηρακλή.</p>	<p>Να γνωρίσουν τα σημαντικότερα κατορθώματα του Ηρακλή.</p> <p>Να κατανοήσουν ότι ο ήρωας αμφισβητεί την εδραιωμένη εξουσία και γι' αυτό απομακρύνεται και εκτελεί μια αποστολή που μοιάζει ακατόρθωτη.</p> <p>Να επισημάνουν την κοινωνική προσφορά του ήρωα μέσω της επίτευξης κάθε άθλου.</p>	<p>Εξουσία, άθλος, ήρωας, ημίθεος, εκστρατεία, πλούτος, προδοσία</p>	<p>Δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με τις σημασίες που έχει το όνομα «Ηρακλής» σήμερα.</p> <p>Γνώση των ειδών της πανίδας (π.χ. λιοντάρια, άγρια άλογα) και της χλωρίδας (π.χ. τα μήλα των Εσπερίδων) που υπήρχαν στην αρχαία Ελλάδα.</p> <p>Αποτύπωση σε χάρτη της πορείας που ακολούθησε ο Ηρακλής επιτυγχάνοντας τους άθλους του.</p> <p>Παιχνίδι ρόλων: ο Ηρακλής εκφράζει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του.</p> <p>Διατύπωση υποθέσεων για διαφορετικούς/εναλλακτικούς τρόπους δράσης του ήρωα σε κάθε άθλο και για τις συνέπειές τους.</p> <p>Ομαδική δραματοποίηση άθλων του Ηρακλή με την χρήση της τεχνικής των δυναμικών ή παγωμένων εικόνων.</p>	<p>Δημιουργία χάρτη στον οποίο θα εντοπίζονται οι περιοχές που αναφέρονται στους άθλους του Ηρακλή.</p> <p>Συζήτηση για τις αιτίες των εχθρικών</p>
<p>Θησέας</p> <p>Αιγέας και Αίθρα.</p> <p>Πρώτοι άθλοι του Θησέα</p>	<p>Να γνωρίσουν τα σημαντικότερα κατορθώματα του Θησέα.</p> <p>Να διακρίνουν στους άθλους πολιτικές συγκρούσεις και</p>	<p>σχέσεις πόλεων, φόρος υποτέλειας</p>	<p>Αίτια/ αποτελέσματα, ατομικά και συλλογικά υποκείμενα,</p>	<p>Δημιουργία χάρτη στον οποίο θα εντοπίζονται οι περιοχές που αναφέρονται στους άθλους του Θησέα.</p> <p>Συζήτηση για τις αιτίες των εχθρικών</p>

<p>(Σκίρωνας – Θησέας: έχθρα Αθήνας - Μεγάρων).</p> <p>Ταξίδι στην Κρήτη. Μίνωας και Θησέας.</p> <p>Ο Θησέας στον λαβύρινθο.</p> <p>Ο Θησέας σκοτώνει τον Μινώταυρο.</p> <p>Επιστροφή στην Αθήνα. Θάνατος του Αιγαία.</p> <p>Ο Θησέας βασιλιάς. Ειρηνικά έργα.</p>	<p>σκοπιμότητες της εποχής και να ερμηνεύσουν ειδικότερα σε συμβολικό επίπεδο τη διαμάχη Θησέα και Μίνωα ως τη σύγκρουση Αθηναίων και Μινωιτών.</p> <p>Να συνδέσουν τον μύθο για τον λαβύρινθο με την ανθρώπινη αναζήτηση της επίλυσης δύσκολων ζητημάτων και της ερμηνείας φυσικών φαινομένων.</p> <p>Να αξιολογήσουν και να εντάξουν στην πραγματικότητα της εποχής ορισμένα από τα ειρηνικά έργα του Θησέα, (π.χ. ένωση των δήμων της Αττικής).</p>		<p>ενσυναίσθηση</p>	<p>σχέσεων ανάμεσα στις πόλεις-κράτη στην αρχαία Ελλάδα (ειδικότερα ανάμεσα στην Αθήνα και τα Μέγαρα, στην Αθήνα και την Κρήτη).</p> <p>Σχεδιαστική αναπαράσταση του λαβύρινθου.</p> <p>Κατασκευή από τους μαθητές παιχνιδιού αναζήτησης της σωστής πορείας που θα έχει τη μορφή λαβύρινθου.</p> <p>Δραματοποίηση: Ο Θησέας εκφράζει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του.</p> <p>Διατύπωση υποθέσεων για διαφορετικούς τρόπους δράσης του ήρωα σε κάθε άθλο και για τις συνέπειές τους.</p>
<p>Αργοναυτική εκστρατεία</p> <p>Στην Ιωλκό πριν από την εκστρατεία. Πελίας και Ιάσοντας.</p> <p>Το χρυσόμαλλο δέρας και ο συμβολισμός του.</p> <p>Η Αργώ και οι Αργοναύτες.</p>	<p>Να κατανοήσουν ότι ο ήρωας αμφισβητεί την εδραιωμένη εξουσία και γι' αυτό απομακρύνεται για να εκτελέσει μια αποστολή που μοιάζει ακατόρθωτη.</p> <p>Να αντιμετωπίσουν την Αργοναυτική Εκστρατεία ως συμβολική αποτύπωση των</p>	<p>Εκστρατεία, θαλάσσιοι δρόμοι, ναυσιπλοΐα, αποικισμός, τεχνολογική εξέλιξη</p>	<p>εξέλιξη</p>	<p>Δημιουργία χάρτη για την αποτύπωση της θαλάσσιας πορείας της Αργούς.</p> <p>Σχεδιαστική αναπαράσταση της Αργούς κι εντοπισμός των επιμέρους τμημάτων του караβιού.</p> <p>Αναζήτηση σύγχρονων ομοιωμάτων πλοίων (υλικών ή προσομοιωμένων).</p> <p>Δημιουργία καταλόγου-προσκλητηρίου</p>

<p>Ο Φρίξος και η Έλλη. Από την Ιωλκό στην Κολχίδα. Οι άθλοι του Ιάσονα. Αναφορές στη σκανδιναβική και την κέλτικη μυθολογία όπου εμφανίζεται, επίσης, το θέμα της εκστρατείας για την αναζήτηση πλούτου.</p>	<p>μετακινήσεων των λαών και των πληθυσμών. Να διακρίνουν ότι στην Αργοναυτική Εκστρατεία διαφορετικές δυνάμεις εκείνης της εποχής ενώνονται και συσπειρώνονται με στόχο την κατάκτηση νέων πλούσιων περιοχών. Να γνωρίζουν ότι μέσω του δέρματος των ζώων (π.χ. των προβάτων) οι χρυσοθήρες «αλίευαν» πολύτιμα μέταλλα.</p>			<p>με τα ονόματα των ηρώων – συντρόφων που κατάγονταν από διαφορετικές περιοχές της Αρχαίας Ελλάδας και συμμετείχαν στην Αργοναυτική Εκστρατεία. Συζήτηση και ανάδειξη ομοιοτήτων και διαφορών σε εκστρατευτικά εγχειρήματα στην αρχαία ελληνική μυθολογία και τη μυθολογία άλλων λαών. Δημιουργία κόμικ με θέμα την αρπαγή του χρυσόμαλλου δέρατος. Δυνατότητα χρήσης κατάλληλου λογισμικού αναπαράστασης. Δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με τις απόψεις των παιδιών για την ερμηνεία του μύθου. Δυνατότητα χρήσης κατάλληλου λογισμικού χαρτογράφησης.</p>
<p>Τρωικός πόλεμος Απαγωγή Ελένης Σύναξη των Ελλήνων στην Αυλίδα. Θυσία της Ιφιγένειας. Πολιορκία και άλωση της Τροίας Δέκατος χρόνος πολέμου Θάνατος του Αχιλλέα. Δούρειος</p>	<p>Να αφηγούνται τον μύθο του Τρωικού πολέμου και να περιγράφουν τις ενέργειες των πρωταγωνιστών του. Να εκτιμούν τους ήρωες μέσω των στάσεων και των πράξεών τους. Να διακρίνουν ότι στον μύθο του Τρωικού πολέμου κρύβεται η ιστορική αλήθεια ότι διαφορετικές</p>	<p>Πολιορκία, εχθρός, ανθρωποθυσία, τελετουργία ταφής, λάφυρα πολέμου, Δούρειος Ίππος, η μαντεία, ίδρυση πόλεων</p>	<p>Αίτια/συνέπειες, Ενσυναίσθηση, Μύθος, ιστορική αλήθεια</p>	<p>Συζήτηση για την απόφαση των Ελλήνων να εκστρατεύσουν κατά της Τροίας - Διατύπωση επιχειρημάτων «μπαίνοντας στη θέση» του Μενέλαου. Δραματοποίηση με την τεχνική του «διαδρόμου της συνείδησης ή των εσωτερικών φωνών» για την απόφαση της θυσίας της Ιφιγένειας. Συζήτηση για τη σχέση ανθρωποθυσίας</p>

<p>Ίππος. Ταφικά έθιμα και σύγκρισή τους Καταστροφή της Τροίας Αινείας</p>	<p>δυνάμεις συσπειρώθηκαν και συμμετείχαν στην εκστρατεία για την κατάκτηση νέων, πλούσιων εδαφών.</p> <p>Να γνωρίσουν ήθη και έθιμα της εποχής (η ηθική ευθύνη απέναντι στον νεκρό, η υστεροφημία, η φιλοξενία, η θέση της γυναίκας) και να τα συσχετίσουν με σημερινές συνήθειες.</p> <p>Να αναγνωρίσουν ότι ο Τρωικός Πόλεμος μέσω της αφήγησης του Ομήρου στην <i>Ιλιάδα</i> αποτελεί παγκόσμια πολιτισμική παρακαταθήκη.</p>	<p>από ένα γενάρχη ήρωα</p>	<p>και εξευμενισμού του θείου σε διάφορες θρησκείες και πολιτισμούς. Αναζήτηση αντίστοιχων μύθων.</p> <p>Απόδοση χαρακτηρισμών στα σημαντικότερα πρόσωπα του Τρωικού πολέμου και αιτιολόγησή τους, σύμφωνα με τη στάση και τις πράξεις τους.</p> <p>Περιγραφική αναπαράσταση της πολιορκίας της Τροίας από έναν Αχαιό κι έναν Τρώα πολεμιστή.</p> <p>Συζήτηση για τις συνέπειες του πολέμου και υποστήριξη με επιχειρήματα της ανάγκης επικράτησης της ειρήνης.</p> <p>Κατασκευή του Δούρειου Ίππου στην τάξη με ανακυκλώσιμα υλικά.</p> <p>Αναζήτηση επεισοδίων του Τρωικού πολέμου στην ελληνική αγγειογραφία.</p> <p>Συζήτηση για τη σημασία εκφράσεων από την <i>Ιλιάδα</i> που χρησιμοποιούνται ακόμη και σήμερα (π.χ. Δούρειος Ίππος, Αχιλλεύς πτέρνα, Ωραία Ελένη, Ασκός του Αιόλου, Μήλο της Έριδας) και διατύπωση σχετικών παραδειγμάτων.</p> <p>Δημιουργία κόμικ με πρόσωπα ήρωες</p>
--	---	-----------------------------	---

				του Τρωικού πολέμου. Δυνατότητα αξιοποίησης κατάλληλου λογισμικού για την αναπαράσταση σκηνών του Τρωικού Πολέμου.
<p>Οδύσσεια</p> <p>Κίονες, Λωτοφάγοι, Κύκλωπας (πίστη σε ένα μονόφθαλμο ανθρωπόμορφο τέρας που ήταν κοινή σε Ελλάδα, Φινλανδία, Ιρλανδία, Ισλανδία, Εσκιμώους Γροιλανδίας, Ινδίες, Κίνα). Αναφορά στον «Μονομάτη» και στον «Απατό Κανένα» στις νεοελληνικές παραδόσεις.</p> <p>Αίολος, Λαιστρυγόνες, Κίρκη.</p> <p>Ο Οδυσσέας στον Άδη.</p> <p>Σύνδεση Κύκλωπα και κυκλώπειων τειχών του μυκηναϊκού πολιτισμού.</p> <p>Αντίστοιχα φανταστικά ταξίδια στην ελληνική μυθολογία και τη μυθολογία άλλων λαών.</p> <p>Από τις Σειρήνες στην Καλυψώ.</p>	<p>Να γνωρίσουν τα κυριότερα επεισόδια της περιπέτειας του Οδυσσέα.</p> <p>Να εκτιμήσουν σημαντικά χαρακτηριστικά του Οδυσσέα (τόλμη και θάρρος, επινοητικότητα, αγάπη για την πατρίδα, συμπάρασταση στους συντρόφους του, καρτερικότητα, υπομονή).</p> <p>Να κατανοήσουν ότι ο μύθος του Οδυσσέα συνδέεται με την ανάπτυξη της ναυσιπλοΐας και την αναζήτηση νέων εμπορικών προορισμών, ταυτόχρονα όμως και με τη διεύρυνση των πολιτισμικών και γεωγραφικών οριζόντων.</p> <p>Να διακρίνουν ομοιότητες σε μύθους ελληνικούς και άλλων λαών, ειδικότερα συγκρίνοντας φανταστικά ταξίδια.</p> <p>Να αναζητήσουν την επιβίωση</p>	<p>Νόστος, φιλοξενία, αρνητική παρέμβαση/ εύνοια των θεών</p>	<p>Αποτύπωση του θαλάσσιου ταξιδιού του Οδυσσέα σε χάρτη. Προσθήκη στον χάρτη εικόνων-συμβόλων αντιπροσωπευτικών των διαφορετικών πολιτισμών των περιοχών στις οποίες ταξίδεψε ο ήρωας.</p> <p>Κατασκευή της σχεδίας του Οδυσσέα.</p> <p>Ανάγνωση και σχολιασμός αποσπασμάτων από την «Οδύσσεια».</p> <p>Προβολή και συζήτηση στην τάξη κινηματογραφικών ταινιών με θέμα την «Οδύσσεια».</p> <p>Ενσυναισθητική κατανόηση και παρουσίαση των συναισθημάτων του Οδυσσέα που επιστρέφει στην πατρίδα του.</p> <p>Συζήτηση και ανάδειξη της σημασίας του εθίμου της φιλοξενίας στην αρχαία Ελλάδα.</p> <p>Σύγκριση και ανάδειξη ομοιοτήτων και</p>	

<p>Νησί των Φαιάκων. Γυρισμός στην Ιθάκη. Μνηστηροφονία.</p> <p>Αναγνώριση του Οδυσσέα από την Πηνελόπη.</p>	<p>σχετικών μύθων σε ελληνικές λαογραφικές παραδόσεις.</p> <p>Να εξηγήσουν το έθιμο της φιλοξενίας και να εκτιμήσουν τη σημασία του.</p> <p>Να διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές ως προς το έθιμο της φιλοξενίας στην αρχαία Ελλάδα και τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία.</p> <p>Να χαρτογραφήσουν τον ρόλο της γυναίκας στον κόσμο των ομηρικών επών (ενσάρκωση της ιδέας της ομορφιάς, σύζυγος, ερωμένη, μάγισσα, φιλόξενη πριγκίπισσα, πρόσφυγας πολέμου, η γυναίκα ως πολεμικό λάφυρο κ.ά).</p>			<p>διαφορών ως προς το έθιμο της φιλοξενίας στις παραδόσεις άλλων λαών.</p> <p>Υποστήριξη με επιχειρήματα της προστασίας όσων προέρχονται από άλλη χώρα και βρίσκονται σε ανάγκη (π.χ. άσυλο-ικέτες-πρόσφυγες) και της αποδοχής των «ξένων».</p>
1.5 Αρχετυπικοί μύθοι				
<p>Δαίδαλος και Ίκαρος Σύνδεση με τον μινωικό πολιτισμό.</p> <p>Ορφέας Παράλληλα, αναφορά στους περουβιανούς μύθους του</p>	<p>Να γνωρίσουν μύθους που προβάλλουν συγκεκριμένα πρότυπα: δικαιοσύνη, ανάγκη για ελευθερία, αξία του μέτρου, επιθυμία καταξίωσης, ευφυΐα, εφευρετικότητα.</p> <p>Να εξετάσουν, παράλληλα,</p>	<p>Θεοί/θνητοί, μινωικός πολιτισμός, κοινωνικά πρότυπα, κοινωνικές αξίες,</p>	<p>ενσυναίσθηση</p>	<p>Ανάγνωση μύθων και συζήτηση για τα πρότυπα που προβάλλουν.</p> <p>Διασκευή διαλόγων των ηρώων των μύθων και κατανόηση των στάσεων και των πράξεών τους.</p> <p>Άσκηση δημιουργικής γραφής με</p>

<p>Manco Carac σχετικά με την καταγωγή των Ίνκας.</p> <p>Το άγγιγμα και τα αυτιά του βασιλιά Μίδα.</p> <p>Οιδίποδας και Σφίγγα</p> <p>Ο Θωρ στη χώρα των γιγάντων (Σκανδιναβία).</p> <p>Θεοποίηση σημαντικών κοινωνικών αξιών για τους Αρχαίους Έλληνες</p> <p>Η Θέμις (δικαιοσύνη) και οι κόρες της Ειρήνη, Ευνομία, Δίκη. Επίσης η Φήμη, η Νίκη. Οι Μοίρες (Κλωθώ, Λάχεσις, Άτροπος): το πεπρωμένο του ανθρώπου.</p>	<p>μύθους αντίστοιχης θεματολογίας από άλλους λαούς.</p> <p>Να ανακαλύψουν ομοιότητες και διαφορές ως προς τα κοινωνικά πρότυπα στους μύθους άλλων λαών.</p>	<p>Θεοποίηση κοινωνικών αξιών</p>		<p>αφόρμηση πίνακες ζωγραφικής που έχουν θέματα, όπως «Δαίδαλος και Ίκαρος». (Ενδεικτικά: έργα των A. van Dyck, Cesari Giuseppe, Charles Paul Landon, Domenico Piola, Jacob Peter Gowy).</p>
---	--	-----------------------------------	--	--

2. Οικογενειακή Ιστορία:
Οι μικρές ιστορίες συναντούν τη μεγάλη ιστορία
 (15-20 διδακτικές ώρες)

Τίτλος διδακτικής Ενότητας	Στόχοι	Ιστορικές έννοιες		Ενδεικτικές δραστηριότητες- προτάσεις αξιολόγησης
		Πρωτογενείς	Δευτερογενείς	
Εγώ στο χρόνο: Η δική μου αυτοβιογραφική γραμμή	<p>Να κατανοούν την έννοια του χρόνου και της μεταβολής/αλλαγής στη ζωή τους, να εξοικειωθούν με και να ευαισθητοποιηθούν σε ζητήματα υπολογισμού και καταγραφής του χρόνου και των μεταβολών στη ζωή τους.</p> <p>Να καταστούν ικανοί /-ές να ιστορικοποιούν το παρόν τους και να το συνδέουν με το παρελθόν.</p> <p>Να αιτιολογούν την επιλογή των σημαντικότερων γεγονότων που αφορούν την ατομική και οικογενειακή τους ιστορία.</p> <p>Να αναπτύξουν αυτοεκτίμηση και διάθεση αποτίμησης για παλαιότερες πράξεις, συμπεριφορές, αντιλήψεις και στάσεις τους.</p>	ατομική βιογραφία, γενεά, οικογενειακή ιστορία, γενεαλογικό δέντρο	επίσημη ιστορία, μικροϊστορία, βιο-ιστορία, συνέχεια/αλλαγή, παρελθόν-παρόν-μέλλον, ατομική/συλλογή μνήμη, γραπτές μαρτυρίες, προφορικές μαρτυρίες, φωτογραφικές μαρτυρίες	<p>Δημιουργία αυτοβιογραφικής γραμμής.</p> <p>Παρουσίαση των αλλαγών στην προσωπική και οικογενειακή τους ζωή επισημαίνοντας γεγονότα που συνδέονται με τον χρόνο.</p> <p>Παιγνιώδεις δραστηριότητες και σχεδιαστικές αναπαραστάσεις για τον υπολογισμό του χρόνου (γενέθλια, εποχές, μήνες, εβδομάδες, ημέρες).</p> <p>Σύνθεση αυτοβιογραφικών κειμένων με τη χρήση λέξεων που δηλώνουν τον χρόνο (όροι, χρονικά επιρρήματα, επιρρηματικές φράσεις).</p> <p>Επιλογή και τοποθέτηση στον χρόνο γεγονότων της προσωπικής και οικογενειακής τους ιστορίας.</p> <p>Παρουσίαση προσωπικών ενθυμίων και βιωμάτων της πρώτης παιδικής ηλικίας</p>

	<p>Να διακρίνουν σε παραμύθια και ιστορίες της παιδικής τους ηλικίας τον τρόπο ζωής και τις συνήθειες παλαιότερων εποχών.</p> <p>Να συσχετίζουν γεγονότα που αφορούν στην προσωπική και οικογενειακή ιστορία με μεγαλύτερα ιστορικά αφηγήματα (τοπική αλλά και εθνική ιστορία).</p>			<p>(βρεφικά ρούχα, παλιά, παιχνίδια, κάρτες γενεθλίων, λεύκωμα μωρού, φωτογραφίες από διαφορετικές ηλικίες, οικογενειακές ιστορίες).</p> <p>Καταγραφή των βιωμένων εμπειριών των γονέων και των παππούδων τους από τη δική τους παιδική ηλικία και σύγκριση του τρόπου ανατροφής και των προτύπων τότε και σήμερα.</p> <p>Σύγκριση του τρόπου ανατροφής των παιδιών και των προτύπων σε διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα.</p> <p>Αφήγηση αγαπημένων παραμυθιών και ιστοριών και ανάδειξη φανταστικών και πραγματικών στοιχείων, που αφορούν τον τρόπο ζωής και τις συνήθειες παλαιότερων εποχών (ανεμόμυλος/άλεσμα καρπών/διατροφή, άλογο ως μεταφορικό μέσο).</p>
<p>Μία οικογενειακή φωτογραφία και Όψεις της οικογενειακής αλληλογραφίας</p>	<p>Να διακρίνουν στοιχεία που αφορούν τις σχέσεις των μελών της οικογένειας, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της οικογένειας.</p> <p>Να επισημάνουν στοιχεία που αφορούν το κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο της εποχής</p>	<p>Πρόγονοι, κοινωνική κινητικότητα (ανοδική/καθοδική), γενεαλογική ιστορία</p>	<p>οπτική πηγή, χώρος, κοινωνική ιστορία, πολιτισμική ιστορία, οικονομική ιστορία, ιστορία των επαγγελματιών, οπτικός</p>	<p>Συλλογή έγχρωμων και ασπρόμαυρων οικογενειακών φωτογραφιών και κατηγοριοποίησή τους, σύμφωνα με την παλαιότητά τους ή και το θέμα τους.</p> <p>Σύνθεση λεζάντας για κάθε φωτογραφία. Δημιουργία μίας εικονοϊστορίας με θέμα την ατομική τους ιστορία και τη χρήση</p>

	<p>στην οποία δημιουργήθηκε το φωτογραφικό τεκμήριο.</p> <p>Να κατανοούν τη χρήση της φωτογραφίας και της επιστολογραφίας ως ιστορικών πηγών.</p> <p>Να προσεγγίσουν κριτικά το φωτογραφικό τεκμήριο για την ανάδειξη στοιχείων που αφορούν την οικογενειακή ταυτότητα και κουλτούρα, αλλά και το κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο στο οποίο δημιουργήθηκε.</p> <p>Να κάνουν χρήση κριτηρίων για να διακριβώσουν την παλαιότητα των φωτογραφιών.</p> <p>Να συλλέξουν στοιχεία για τις μετακινήσεις της οικογένειας (και του πατέρα και της μητέρας).</p> <p>Να συλλέξουν στοιχεία για το μορφωτικό επίπεδο των συγγενικών τους προσώπων (όπως φοίτηση σε συγκεκριμένα σχολεία και σχολές).</p>		<p>αλφαριθμητισμός</p>	<p>των δικών τους φωτογραφιών.</p> <p>Διατύπωση υποθέσεων ως προς το ποιος έκανε τη λήψη της φωτογραφίας, τους λόγους για τους οποίους έγινε η λήψη, τα πρόσωπα στα οποία απευθύνεται.</p> <p>Κριτική παρατήρηση των χαρακτηριστικών ενός φωτογραφικού τεκμηρίου, όπως γωνία λήψης, εστίαση, φόντο, φωτισμός.</p> <p>Επισήμανση του τρόπου στάσης και ενδυμασίας των απεικονιζόμενων προσώπων.</p>
--	--	--	------------------------	--

	<p>Να συλλέξουν στοιχεία για το επίπεδο υγείας των συγγενικών τους προσώπων στη διαδρομή του βίου τους και σε συνάρτηση με τις ιδιαίτερες επαγγελματικές, κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες που βίωσαν.</p>			
<p>3. Το οικογενειακό μου δέντρο</p>	<p>Να γνωρίζουν τα ονόματα των μελών της οικογένειάς τους, των παππούδων και των προπαππούδων τους.</p> <p>Να κατανοούν τις σχέσεις συγγένειας μεταξύ των μελών της οικογένειάς τους.</p> <p>Να διαπιστώνουν την προέλευση του βαπτιστικού τους ονόματος.</p> <p>Να διερευνούν την προέλευση του οικογενειακού ονόματος (επιθέτου) και να επιχειρούν συσχετίσεις ως προς το επάγγελμα των προγόνων, τον τόπο καταγωγής τους κι ακόμη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.</p> <p>Να διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές ως προς τη σειρά του οικογενειακού ονόματος</p>	<p>Συγγένεια, Γενιά, οικογενειακό όνομα, οικογενειακή ιστορία, τόπος καταγωγής, μητρικό επώνυμο, πατρικό επώνυμο, πρόγονος, απόγονος</p>	<p>αφήγηση</p>	<p>Δημιουργία οικογενειακού δέντρου εμπλουτισμένου με στοιχεία όπως το επάγγελμα, ο τόπος καταγωγής, το έτος γέννησης των μελών της οικογένειας, ο αριθμός των παιδιών (αναγνώριση στρατηγικών γάμου και τεκνοποίησης).</p> <p>Σύγκριση του τρόπου γραφής του επιθέτου στα αρχαία και βυζαντινά χρόνια μέσω της αξιοποίησης εικονιστικών και γραπτών πηγών (επιτύμβιες στήλες, κείμενα).</p> <p>Αποτύπωση στον γεωγραφικό χάρτη διαδρομών ζωής των παππούδων και των γιαγιάδων τους.</p> <p>Παρουσίαση στην τάξη τραγουδιών, χορών και παιχνιδιών που δηλώνουν συνήθειες διαφορετικών εποχών, αλλά στα ίδια περιβάλλοντα που συνδέονται με την καταγωγή των παιδιών.</p>

	<p>(διαφορετικά σε άλλες χώρες-Ισπανία-Μεξικό).</p> <p>Να συγκρίνουν τα δικά τους οικογενειακά δέντρα με τα οικογενειακά δέντρα παιδιών της τάξης τους που είναι είτε ελληνικής καταγωγής είτε προέρχονται από διαφορετικές χώρες.</p>			
Ο χάρτης καταγωγής της οικογένειάς μου	<p>Να γνωρίσουν τον τόπο γέννησης των ίδιων και των προγόνων τους.</p> <p>Να διερευνούν τα αίτια των μετακινήσεων και της εγκατάστασης σε νέες περιοχές και αντίστοιχα τους λόγους εγκατάστασης σε αυτές.</p> <p>Να γνωρίσουν τα μέσα μεταφοράς που αξιοποιούνταν παλαιότερα.</p> <p>Να διακρίνουν την ετερογένεια/πολυσυλλεκτικότητα της ταυτότητάς τους και γενικότερα τις ποικίλες ρίζες και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες (πχ. γλώσσα) που συγκροτούν την τοπική, την εθνική και την οικογενειακή ταυτότητα.</p> <p>Να κατανοούν την ακολουθία και</p>	<p>ατομική ταυτότητα, ετερογένεια, μετανάστευση, βιοπορισμός, αναζήτηση εργασίας, προσφυγιά</p>	<p>Αλλαγή / συνέχεια</p>	<p>Δημιουργία χαρτών και αποτύπωση της πορείας καταγωγής των ίδιων των μαθητών, των γονέων και των προγόνων τους.</p> <p>Διερεύνηση του οικογενειακού παρελθόντος και καταγραφή του αριθμού των μελών κάθε οικογένειας σε διαφορετικές γενιές, όπως επίσης της εθνοτικής καταγωγής, της ομιλούμενης γλώσσας και της θρησκευτικής τους ταυτότητας.</p>

	<p>αλληλεξάρτηση των ιστορικών γεγονότων διαμορφώνοντας μια αίσθηση συνέχειας στον χρόνο.</p> <p>Να εξοικειωθούν βαθμιαία με τη χρήση ιστορικών εννοιών που αφορούν στον χρόνο και στον χώρο.</p>			
--	---	--	--	--

<p>Ένα αντικείμενο από τα παλιά: οικγενειακά κειμήλια, ενθύμια προσωπικά</p>	<p>Να διακρίνουν την αντικειμενική, υλική και ιστορική αξία, αλλά και τη συναισθηματική, υποκειμενική αξία υλικών τεκμηρίων του οικογενειακού παρελθόντος.</p> <p>Να αφηγούνται την ιστορία των οικείων αντικειμένων στην τάξη (τρόπος απόκτησης και χρήσης τους, πρόσωπο/-α που τους ανήκαν, η διαγενεακή μεταβίβασή τους, χρόνος/τόπος/υλικά και τρόποι κατασκευής τους).</p> <p>Να αναζητήσουν στοιχεία για το πλαίσιο συνθηκών στις οποίες δημιουργήθηκε ή αποκτήθηκε το συγκεκριμένο αντικείμενο.</p> <p>Να εξοικειωθούν με τα υλικά τεκμήρια του παρελθόντος, τις αξίες και τις συνήθειες μίας άλλης εποχής.</p> <p>Να διακρίνουν και να αξιολογούν τον διαφορετικό τρόπο ανάδειξης ενός παρόμοιου οικογενειακού κειμηλίου.</p> <p>Να διερευνούν τα αίτια για την τάση/συρμό της συγκρότησης συλλογών με παλαιά αντικείμενα</p>	<p>οικογενειακό κειμήλιο, οικογενειακό παρελθόν, οικογενειακή κουλτούρα, πολιτιστική παράδοση</p>	<p>Υλικές/άυλες μαρτυρίες του παρελθόντος</p>	<p>Διερεύνηση και παρουσίαση της ιστορίας ενός οικογενειακού κειμηλίου.</p> <p>Αιτιολόγηση της συμβολικής αξίας του αντικειμένου για την οικογένεια.</p> <p>Σύγκριση του τρόπου χρήσης του αντικειμένου στο παρελθόν και σήμερα.</p> <p>Συμπάραθεση παρόμοιων αντικειμένων και παρόμοιων ή διαφορετικών ιστοριών. Σύγκρισή τους ως προς τον τρόπο χρήσης των αντικειμένων σε διαφορετικά οικογενειακά και πολιτισμικά περιβάλλοντα.</p> <p>Αφήγηση διαφορετικών εμπειριών και ιστοριών με αφορμή ένα αντικείμενο που είναι οικείο στην καθημερινή τους ζωή.</p>
---	---	---	---	---

	<p>και να συμπεραίνουν τις συνέπειες του συρμού αυτού για την ιστορική σκέψη των ανθρώπων και τη σχέση τους με το παρελθόν.</p> <p>Να διακρίνουν τις διαφορετικές σημασίες που έχει ένα κοινό αντικείμενο σύμφωνα με την ατομική βιογραφία κάθε ανθρώπου.</p> <p>Να εξοικειωθούν με εναλλακτικές ερμηνευτικές προσεγγίσεις.</p>			
--	---	--	--	--

<p>Ένα κτήριο αφηγείται τη δική του ιστορία: το σπίτι μου, το σχολείο μου, ένα κτήριο στη γειτονιά μου.</p>	<p>Να γνωρίζουν στοιχεία που αφορούν τους πρώτους ιδιοκτήτες ή τους δημιουργούς του δικού τους σπιτιού.</p> <p>Να γνωρίσουν τις διαφορετικές φάσεις στην ιστορία ενός κτηρίου και κυρίως να εντοπίσουν την αλληλοδιαδοχή των ιδιοκτητών (ειρηνική ή βίαιη) και των χρήσεών του.</p> <p>Να συγκρίνουν τις κοινές αλλά και διαφορετικές νοηματοδοτήσεις ενός σπιτιού από τα μέλη μιας οικογένειας.</p> <p>Να ανακαλύπτουν ομοιότητες και διαφορές για τη σημασία της κατοικίας σύμφωνα με εμπειρίες μαθητών από διαφορετικά περιβάλλοντα καταγωγής.</p> <p>Να ανακαλύπτουν στοιχεία για τις συνθήκες της εποχής που χτίστηκε το κτήριο, την ταυτότητα της γειτονιάς, την ταυτότητα των ατόμων που το χρησιμοποιούν.</p> <p>Να εντοπίσουν αλλαγές που με την πάροδο του χρόνου σημειώνονται στο σχολείο τους (στο κτήριο, στον</p>	<p>Εστία, Σχολείο, γειτονιά, κοινότητα (ο τόπος μου)</p>	<p>Ατομική μνήμη, συλλογική μνήμη, αλλαγή/συνέχεια, υλικό τεκμήριο, άυλη μαρτυρία</p>	<p>Σχεδιαστική αναπαράσταση του σπιτιού ή κατασκευή μακέτας στην οποία να αναδεικνύονται στοιχεία της χρήσης του κτηρίου και η σημασία του για όσους διαμένουν σε αυτό.</p> <p>Παρουσίαση φωτογραφιών από προηγούμενες κατοικίες της οικογένειάς τους και σύγκριση του τρόπου διαβίωσης σε αυτές.</p> <p>Περιήγηση στη γειτονιά και φωτογράφιση κτηρίων που δημιουργήθηκαν σε παλιότερες εποχές.</p> <p>Συλλογή προφορικών μαρτυριών που προβάλλουν άγνωστες πτυχές της ιστορίας και της χρήσης ενός κτηρίου.</p>
--	---	--	---	---

	<p>εξοπλισμό του, στα σχολικά βιβλία, στο διδακτικό προσωπικό, στο ωρολόγιο πρόγραμμα, στον κανονισμό λειτουργίας του, στον τρόπο αξιολόγησης των μαθητών/-τριών, στις ποιές που καταλογίζονταν).</p> <p>Να είναι σε θέση να συμπεράνουν ότι η οικογενειακή και η τοπική ιστορία βρίσκονται σε αλληλεπίδραση.</p>			
Ένας ήρωας στο σπίτι μου	<p>Να δημιουργούν ομαδικά οδηγούς συνέντευξης στην τάξη με ειδικότερα θέματα της οικογενειακής και κοινωνικής ζωής στο παρελθόν (επαγγελματικές ασχολίες, παιδική εργασία, κατοικία, συνθήκες διαβίωσης, τρόποι μεταφοράς και επικοινωνίας, έμφυλες σχέσεις, δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου).</p> <p>Να αναπτύξουν επικοινωνιακές δεξιότητες, ενσυναίσθηση, γλωσσική ευαισθησία, ανοχή, σεβασμό στη διαφορετικότητα και αλληλεγγύη.</p>	<p>επαγγελματικές ασχολίες, κοινωνική ζωή, θέση της γυναίκας, κατοικία, δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου</p>	<p>πρόσφατο παρελθόν, ιστορίες ζωής, διασταύρωση προφορικών και γραπτών τεκμηρίων</p>	<p>Συγκρότηση οδηγών συνέντευξης, δομημένων ή ημιδομημένων.</p> <p>Χρήση συσκευών ηχογράφησης, βιντεοσκόπησης.</p> <p>Κάθετη ή και οριζόντια ανάλυση των συνεντεύξεων.</p> <p>Διαπίστωση κοινών αλλά και διαφορετικών ερμηνειών, πολλαπλών «αληθειών».</p> <p>Διασκευή διαλόγων και δραματοποίησή τους στο πλαίσιο της προετοιμασίας μιας θεατρικής παράστασης ή ακόμη μιας κινηματογραφικής ταινίας με θέματα που έχουν αναδειχθεί από τις</p>

	<p>Να εξοικειωθούν με τη χρήση νέων τεχνολογιών κατά την ηχογράφηση ή τη βιντεοσκόπηση των συνεντεύξεων.</p> <p>Να εξετάζουν αναστοχαστικά ακούγοντας ξανά τις καταγεγραμμένες εμπειρίες του παρελθόντος και επιχειρώντας συγκρίσεις μεταξύ τους ή με άλλου είδους πηγές (φωτογραφικό υλικό, ιστορικά βιβλία, ντοκιμαντέρ) για τις ίδιες θεματικές κατηγορίες που είχαν αρχικά τεθεί κατά τη σύνταξη του οδηγού της συνέντευξης (ή και για νέες που αναδύθηκαν κατά τη διεξαγωγή κάθε συνέντευξης).</p> <p>Να διερευνούν ομοιότητες και διαφορές στη ζωή κάθε πληροφορητή σε συνάρτηση με το φύλο, την οικονομική του κατάσταση, την κοινωνική του θέση, τον τόπο καταγωγής του, την εθνοπολιτισμική του ταυτότητα.</p>			<p>προφορικές μαρτυρίες,</p> <p>Εικαστική αναπαράσταση των ιστοριών ζωής.</p> <p>Δημιουργία βιβλίων με ήρωες τους πληροφορητές.</p>
<p>Το μουσείο της τάξης μας: δημιουργία μιας συλλογής με ένα θέμα από την οικογενειακή και τοπική ιστορία (π.χ. την</p>	<p>Να διαμορφώνουν κριτήρια για την ένταξη των υλικών και άυλων μαρτυριών του παρελθόντος σε μία συλλογή όπως το είδος και η χρήση των τεκμηρίων που</p>	<p>μουσειακή έκθεση, μουσειακά εκθέματα, οπτικοακουστι-</p>	<p>Υλικές/άυλες μαρτυρίες</p>	<p>Διοργάνωση μουσειακής έκθεσης με την ενεργητική συμμετοχή των παιδιών, των γονέων τους και των εκπαιδευτικών του σχολείου.</p>

<p>εκπαίδευση, τα σχολικά βιβλία, ένα σημαντικό, παλιό κτήριο στην περιοχή τους) και έκθεσή της στο σχολείο ή σε ένα πολιτιστικό κέντρο της περιοχής.</p>	<p>συλλέγονται, το θέμα, το κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο που αναδεικνύεται.</p> <p>Να επιχειρήσουν τις δικές τους αναπαραστάσεις για το παρελθόν αξιοποιώντας κριτικά και επιλεκτικά τις εμπειρίες των πληροφορητών τους.</p> <p>Να ενισχυθεί το ενδιαφέρον τους για το οικογενειακό παρελθόν και να συμμετέχουν ενεργά στη διατήρηση της οικογενειακής ιστορίας και μνήμης.</p> <p>Να κατανοήσουν και να αναπτύξουν θετική στάση για τη συλλεκτική δραστηριότητα και τη σκοπιμότητά της.</p> <p>Να εξοικειωθούν με τις κύριες μουσειακές λειτουργίες αναλαμβάνοντας αρμοδιότητες που αφορούν την έκθεση και τη διαχείριση μιας συλλογής (θεματική κατηγοριοποίηση των υλικών και άυλων τεκμηρίων, επιλογή εκθεσιακών μέσων, σύνθεση επεξηγηματικών κειμένων, σκηνική αναπαράσταση,</p>	<p>κή συλλογή</p>		<p>Επιλογή των υλικών και άυλων τεκμηρίων και ένταξή τους σε επιμέρους κατηγορίες.</p> <p>Σύνθεση λεζαντών και άλλων πληροφοριακών κειμένων (εισαγωγικά κείμενα ενοτήτων, τίτλοι).</p> <p>Χωρική διάταξη των αντικειμένων, ώστε αυτά να «συνομιλούν» και να ενθαρρύνεται η ανάδειξη περισσότερων ιστορικών νοημάτων.</p> <p>Διαμόρφωση του εκθεσιακού χώρου, ώστε να επιτρέπει εναλλακτικές διαδρομές.</p> <p>Συγκρότηση μιας οπτικοακουστικής συλλογής που είναι δυνατό να τηρείται στο αρχείο και τη βιβλιοθήκη της τάξης και του σχολείου.</p> <p>Δημιουργία αφίσας/ φυλλαδίου για την προβολή της έκθεσης στο σχολείο, στην τοπική κοινωνία και το Διαδίκτυο.</p>
--	---	-------------------	--	---

	σήμανση, ηχογραφημένη/δραματοποιημένη ξενάγηση, προβολή έκθεσης).			
--	---	--	--	--